

K. PEÁK ILDIKÓ

Mint maga az ember

RAJZOK Ceredről*

A RAJZ minden művészi tevékenység eredete és kezdete, minden műfaj alapja. Amikor erről beszélünk, egyszerre gondolhatunk Michelangelo Anghiari csatájának híres előtanulmányaira, az ókori egyiptomi művész által a gyönyörű falfreskóhoz cserépdarabokra készített vázlatrajzokra, az ún. osztrakonokra, vagy akár korunk építészeti tervrajzaira. A RAJZ, mint a már klasszikussá nemesedő „nagy” művek előtanulmánya s a végleges alkotás formáinak előzetes, grafikai úton történő kipróbálása több évezredes múltra tekint vissza.

A RAJZ azonban nemcsak vázlat, előkészület, hanem egyben nagyon is önálló műfaj. Az ősember még számtalan RAJZOT készített – pontosabban karcolt – rén-szarvascsontokra, mammutagyarakra, megörökítendő a megszerezni kívánt zsákmányállatot, vagy az őt nagyon is foglalkoztató termékenység-szimbólumokat. E tárgyak többségén nem találtak a régészek festéknyomokat, így valószínűsíthetően e faragványokat tekinthetjük a legősibb önálló, egyedi grafikáknak. Az ókorban s az azt követő történelmi és művészettörténelmi korszakokban (a romantikától a barokkig bezárólag) a RAJZ elvesztette önálló jelentőségét, hiszen e korok ízlése a tökéletes befejezettel, a valóság-hűség szándékát és akarását preferálta.

A RAJZ, mint önálló műfaj tulajdonképpen a legújabb kor képzőművészetében tért vissza, és az utóbbi száz évben élte s éli virágkorát, napjainkra megtalálva helyét, mint a legspontánabb, az alkotó keze nyomát leginkább önmagán viselő művészi tevékenység. A XIV. Cered – Salgótarján Nemzetközi Művésztelep és Vendégei kiállításán is többségében az önálló, invenciózus rajzi gondolkodással találkozunk. Hangsúlyozni kell a fenti megfogalmazást, hiszen nemcsak papíralapú, ceruzával, tussal készült grafikákat látunk itt, hanem térbelieket is. Ugyanúgy tekinthetjük Csemniczky Zoltán egymásba gabalyodó, szinte organikusan önálló életre kelő drót kompozícióit, Rabóczky Judit nagyon kontúros, zilált, tépett felületekkel határolt vas szobrait térbeli rajzoknak, mint ahogy szintén a rajzi gondolkodás jegyében születtek Christofer Eckelt berlini fotós monumentális hangulatú, a látványt a középtérben elhelyezett épületre redukáló fotói, vagy Tóth Tünde Cered környéki növényi anyagokat is felhasználó installációi.

A Művésztelep idei kiállításán négy ország tizenegy településéről, helyszínéről mutatkoznak be alkotók, a telepen dolgozó tíz művész mellett vendégek is részt

* Elhangzott a XI. Cered–Salgótarján Nemzetközi Művésztelep és Vendégei kiállítás megnyitóján, a salgótarjáni Nógrádi Történelmi Múzeumban, 2009. október 10-én.

vesznek a tárlaton. Ez évben a festészet és a grafika, a plasztika, a film és a fotó mellett performansz és a land art műfajában is készültek alkotások.

A telep mostani bemutatkozása – ahogy az előbbieken említettük – elsősorban a RAJZRÓL, az általa nyújtott lehetőségekről szól. A korábbiakban jelzett formai megoldások mellett is rendkívül sokrétű ez a kis válogatás, mely a rajz világát annak sokféleségében kívánja és tudja is megragadni. Figurativitás és nonfigurativitás, absztrakció és a narratív előadásmód egyaránt jól megfér e teremben, kiegészülve a gazdag, sokszínű témaválasztással.

A művek hangvétele is sokféle, mint maga az ember, akiről valamennyi bemutatott alkotás végső soron szól, s akiben – úgy tűnik - nem kell elveszítenünk hitünket, hiszen a kiállításban találkozunk a jó értelemben vett (ön)iróniával is. Erről vall a bejáratnál elhelyezett térkép, mely tulajdonképpen a telep eseményeit, helyszíneit dolgozza fel, szeretnivaló, csipkelődő humorral. Szintén a humor jelenik meg Szemethy Orsi egy mesebeli Cered színhelyeit felvonultató *Libasor-ozatán*, mely tulajdonképpen egy focimeccs története, képregény formában, ahol állatfigurák személyesítik meg az egyes szereplőket. Mégsem bántó a mű, inkább szeretetteljesen ironizáló. Szemethy Imre filmkockáin felvonuló árnyképszerű alakok szintén a groteszk tárgykörébe sorolhatók, bár hangulatuk komorabb. Hasonlóképpen az irónia sötétebb oldalát mutatja meg Varga Mátyás *Időszerűtlen* című sorozata, melynek három tanulmánya háromféle alkotói megfogalmazást – konstruktív, lírait és dühödten expresszív – mutat meg.

A kiállítás természetesen nemcsak groteszkból és ironikusból áll. Földi Péter már klasszikusnak számító, letisztult, kiértelt tusfoltjaira válaszként Fürjesi Csaba absztrakt expresszionistának bátran nevezhető rajzain dinamikus, heves gesztusok, foltok kavarnak. Krnács Ágota megnyújtott, szinte gótikus formái, melyeken fej és test különválik, egyfajta transzcendens hangulatot tükröznek. Másféle, a valóságot átértelmezni tudó képességről tesznek tanúságot Palik Eszter széles keretbe zárt, idézőjelbe tett tájképe, illetve dobozszerű, textilbe foglalt formája.

A fenti felsorolás nem teljes igényű, inkább a XIV. Cered-Salgótarjáni Nemzetközi Művésztelepen keletkezett művek és a kiállításon bemutatott alkotások sokrétűségét, sokszínűségét, többszólamú voltát kívántuk érzékeltetni néhány jellemző példával. A tárlatot végignézve felismerjük, mennyi – mindeddig kiaknázatlan – lehetőség rejlik a rajzban s a rajzi gondolkodásban, mind a kifejező eszközök, mind a megjelenítendő témák terén.

Ez a gondolatgazdagság és friss, mindig megújulni tudó, kicsit pimasz, ironizáló szellem, úgy gondolom, a kezdetektől sajátja volt e művésztelepnek, s ez tartja mindvégig fiatalon. Kívánom, hogy ez a szellemiség megmaradjon még hosszú időn keresztül, hogy segítségével az alkotók új meg új, ötletben és színvonalban gazdag művekkel ajándékozzanak meg bennünket.